

L'homenatge necessari de Figueres a Pilar Nierga, la poeta incansable

Autora dels poemaris «Líricas» (1958) i «A la mitad del camino» (1985), Pilar Nierga, que va morir fa vint anys, escrivia, principalment, en castellà i admirava la poesia castellana del Segle d'Or i els autors de la generació del 98

«Pilar Nierga era una dona treballadora incansable, però també una poeta amb una obra profunda i una mirada reflexiva». Així va definir-la la filòloga Anna Maria Velaz durant la xerrada que va oferir, la setmana passada a la biblioteca de Figueres. Va ser un acte que va esdevenir «l'homenatge» que tenia pendent fer-li Figueres, «un reconeixement a la seva figura» en els vint anys del seu traspàs, tal com el va descriure el tinent d'alcalde de l'Ajuntament, Josep Maria Bernils. La xerrada, que va unir molts amics i familiars de Pilar Nierga (1922-2005), entre ells la seva germana i neboda, molt emocionades i agraïdes, serveix, com va ratificar Bernils, per «mantenir viva la identitat de la ciutat i del seu patrimoni humà». «Volem rescatar Pilar Nierga del calaix de l'oblit», reconeixia Anna Maria Velaz qui per fer aquest exercici va poder accedir als arxius de la biblioteca Fages de Climent i de la família Font Nierga. A ambdós va agrair la disponibilitat, ja que li ha permès fer emergir documents i poesies inèdites de Pilar Nierga, una poeta autodidacta que va escriure, principalment, en castellà i que va rebre, en vida, els elogis d'altres poetes i escriptors com Carles Fages de Climent, Montserrat Vayreda, Fernando Garrido Pallardó, qui fou el seu mestre, Octavi Saltor i la mateixa Víctor Català, un fet força desconegut. Pilar Nierga va visitar a l'escriptora a l'Escala, el setembre de 1959, qui la va rebre al llit, com solia fer. Tenia noranta anys. Sobre aquell dia tan especial se'n conserva una fotografia que reproduïm i que Pilar Nierga va guardar amb cura, així com una dedicatòria postal escrita a mà per Víctor Català qui es descrivia com «admiradora i amiga» de Nierga. Aquests documents s'exposen ara en unes vitrines a l'entrada de la biblioteca. Durant la xerrada, Anna Maria Velaz va fer un repàs a la biografia de Pilar Nierga per entendre què la va conduir fins a la poesia. «Era una lectora precoç i des de petita llegia tot el que li arribava a les mans. La guerra civil, però va marcar la seva vida impedit-li fer estudis normals», explicà Velaz. Tot i això, «les seves inquietuds intel·lectuals fora de sèrie la van dur a estudiar el batxillerat per lliure». La mort del seu pare, però la va obligar a fer-se càrrec del negoci familiar, una carnisseria al carrer Forn Baix. Pilar Nierga va tenir, però un mestre i mentor, també «un gran amic», que la va conduir en la seva formació als marges i «la va animar a escriure»: el periodista, crític d'art i escriptor Fernando Garrido, pare d'Adela Garrido, qui fa poques setmanes va morir i a qui Anna Maria Velaz va voler recordar. Allò que és remarcable en Pilar Nierga és que, des de ben jove, va sentir un gran «afany de publicar». Així que, l'any 1940, amb només divuit anys es decideix a escriure a l'editorial Espasa Calpe de Madrid per si li podien publicar un llibre de poemes. La resposta va ser negativa al·legant falta de paper, però a la carta, que es conserva, l'encoratgen a continuar escrivint. Nierga els va fer cas i amb vint-i-sis anys publica a l'editorial Canigó el seu primer llibre de poemes, Líricas (1958). El segon i últim no arribaria fins trenta anys després, A la mitad del camino (1985), «un llibre de maduresa» nascut fruit a l'empenta que li va donar la seva amiga Montserrat Vayreda. Durant la recerca feta per Velaz s'han trobat poemes de Nierga en programes de les Fires de la Santa Creu fins als anys 70, a l'exposició antològica dedicada al seu mestre o dos poemes en català del fons familiar, que també s'exposen a la biblioteca. Potser és menys conegut que Pilar Nierga va ser una de les cariàtides de l'Empordà, tal com va dictaminar Carles Fages de Climent junt amb Montserrat i Maria dels Àngels Vayreda i Carme Guasch, és a dir, «dones que sostenen la cultura i la poesia a l'Empordà» fent un símil amb les cariàtides -columnes amb forma d'estàtua femenina- de l'Acròpolis d'Atenes. L'amistat entre Fages i Nierga va tenir un escenari ben curiós: la carnisseria que ella regentava a Figueres i que

també freqüentaven altres escriptors i poetes, com ho farien amb la botiga d'antiguitats de Montserrat Vayreda, «nucli de tertúlies d'intel·lectuals i artistes». Sobre Fages, la mateixa Pilar Nierga havia arribat a explicar alguna de les visites que feia a la carnisseria i «com era molt galant i li deia que havia anat a veure-la i parlaven de poesia» mentre contemplaven uns bistecs sobre el taulell. En una de les ocasions, Fages li va demanar l'opinió d'un poema seu, que duia rebregat a la butxaca. Era ni més ni menys que Oració al Crist de la Tramuntana. Aleshores, Fages li va demanar que li traduís al castellà «per veure com sonen els meus versos en la llengua de Cervantes». Així ho va fer i Fages va quedar satisfet. Tot i això, no seria fins a l'any 1978, amb el poeta ja mort, que no es donaria a conèixer publicant-lo al Nou País. Malgrat escriure algun poema en català, la producció de Pilar Nierga va ser principalment en castellà. Ella ho justificava assegurant que «hi tenia més facilitat, que el vocabulari i les rimes li venien soles». Anna Maria Velaz va recordar que rere la seva formació autodidacta hi havia «moltes hores de lectura, escrivia cada dia i constantment i anava polint el seu estil». També destacà la seva «passió per la poesia castellana del Segle d'Or i els poetes de la generació del 98, poetes intensos i profunds amb un domini del llenguatge i els recursos poètics que la fascinaven», unes lectures que influeixen a Nierga i, «després de pair-les», les incorpora a la seva obra que Octavi Sator havia definit com «sòbria, exacta i parca, una poesia d'austeritat al nivell d'Antonio Machado i Rosalía de Castro». Al final de l'acte, va prendre la paraula el pintor Josep Ministral, qui, des dels 13 als 20 anys, va treballar a la carnisseria de Pilar Nierga. Molt emocionat va reconèixer l'important paper que va tenir ella a la seva vida: «Va ser una persona que m'anava educant» i guiant. A través d'ella, un adolescent Ministral va conèixer Fages, Evarist Vallès i Sibecas qui acabaria fent-li classes d'art. «Això em va marcar, ell em va fer comprendre el que era la pintura a l'art», va assegurar el pintor. Finalment, la neboda de Nierga va tancar l'acte agraït a Anna Maria Velaz «haver-nos deixat veure la persona d'una manera admirable, ella era una dona diferent».

Font del document:

<https://www.diaridegirona.cat/cultura/2025/11/13/lhomenatge-necessari-figueres-pilar-nierga-123687718.html>